

Bláznivá komedie se točí (nejen) kolem otázky „Kdo je tady ředitel?“

Dramatický potenciál scénáře filmu KDO JE TADY ŘEDITEL?, jehož tvůrcem je experimentátor a provokatér Lars von Trier, vycítila a pro divadlo jej adaptovala režisérka Janka Ryšánek Schmiedtová s dramaturgyní Kateřinou Menclerovou. Přitom ironické či satirické ladění filmu o intrice v prostředí dánské IT firmy posunuly do stylu bláznivé komedie. Premiéra inscenace se uskutečnila v Divadle Petra Bezruče 24. listopadu.

Hraje se na scéně navržené Jaroslavem Čermákem, naznačující odtažitě kancelářské prostředí. Uprostřed stojí masivní kulatý stůl, s židlemi se prostor změní v zasedačku, v pravém rohu je kopírka, vlevo šanony ve vysokém stojanu, v popředí vlevo kancelář ředitele a vpravo místo tajných schůzek. Jan C. Löbl oblékl postavy přiměřeně okolnostem, pozornost upoutá jen křiklavá červeň bot herce a kostýmu právničky a Islandčanův lesklý oblek s modrobílými pruhy a vzory. Náladu podkresluje elektronická hudba Vladivojny La Chia.

Iniciátorem zápletky je šéf IT firmy v Dánsku, který zaměstnancům namlouvá, že hlavní ředitel (či podle překladu dánského titulu filmu ŘEDITEL VŠEHO) sídlí v Americe. Na tohoto fiktivního ředitele, jehož šest pracovníků zná jen z e-mailů, vše alibisticky svádí. Když chce firmu za zády ostatních prodat, najme si herce, který má onoho ředitele představovat. Situace se mu však začne vymykat z rukou. Herec trpí chorobnou fixací na absurdní drama, jeho úloha ve firmě se prozradí, objeví se bývalá manželka a přitom musí čelit šéfovi, zaměstnancům a islandskému kupci...

Film KDO JE TADY ŘEDITEL? byl nejednoznačně přijat kvůli experimentování s formou (režisér záběry náhodně vybral a přestavěl počítačem) i pojetím (fikci střídá odstup, situační komedií prolíná ironie a satira). Divadelní adaptace volí odlišný přístup, dramaticky ucelené scény běží ve (zpočátku až příliš) zvolněném tempu bláznivé komedie, která je o polovinu delší než film. Zvolený styl si vyžádal výrazné kontrastní akcentování figur. Na jedné straně stojí zaměstnanci firmy a na té druhé aktéři účastní v rozehrané intrice. Úlisný a vypočítavý šéf Ravn manipuluje hysterickým a dezorientovaným hercem Kristofferem, proti nim stojí arogantní islandský podnikatel Finnur s právní zástupkyní Kisser a tlumočnicí.

Postavy obsadila režisérka s ohledem na dispozice herců optimálně. Lukáš Melník se rád převtěluje do výstředních postav, jeho slabošský, ješitný a neúspěšný herec Kristoffer zaujme prvním vkročením, předvádí se přehnanou mimikou, gesty a pohyby. Ravn Ondřeje Bretta se snaží ovládat situaci a přitom být stále oblíbený. Hraje s nadhledem, je suverénní i lítostivý, jeho falešný úsměv vmžiku křečovitě tuhne do rozhořčeného údivu. Norbert Lichý jako Finnur jen majestátně vejde, usadí se a nasupeně vyčkává. Je ho plné jeviště – a co teprve, když spustí zlostnou tirádu v cizí řeči. Kisser, bývalá žena Kristoffera, je Markétou Harokovou vystižena přesně, věcná a ironická, rozpolcená mezi profesionalitou a svědomím. Tlumočnice v podání Markéty Matulové nejen slouží, ale umí i nenápadně usměrnit dění.

Každý ze šesti nejstarších zaměstnanců firmy reaguje jinak na pro ně nepřehlednou situaci plnou zvrátů. Lise Magdalény Tkačikové se dravě prosazuje ženskými zbraněmi, Heidi Pavly Gajdošíkové ze zakřiknuté naivky láskou rozkvétá a Mette Marcely Čapkové už jen odevzdaně sedí u kopírky a plete. Gorm Michala Sedláčka jako v jádru zádumčivý, ale prchlivý sedlák reaguje nečekanými výbuchy agrese, Nalle Jakuba

Burýška si věčně jen s něčím hraje, ale dovede formulovat a provést odbornou prezentaci, Spencer Milana Cimeráka je milý introvert, nesmělý i z toho důvodu, že mu ani po letech nejde dobře dánština.

Inscenace hry KDO JE TADY ŘEDITEL? jako bláznivé komedie přesně zapadá do typického stylu a dramaturgické linie Divadla Petra Bezruče (zdůrazněné sloganem sezóny „někdo to rád bezruč“) a dává hercům bohatý prostor k rozvinutí individuálního projevu. S vervou rozehrané scény spolehlivě pobaví, přitom však nezakrývají to, o co se tu vlastně hraje: o existenci lidí podrobených manipulaci, alibismu, ješitnosti a především chamtivosti.

Milan Líčka / Krasnaostrava.cz / 4. 12. 2017

Ostravská verze severské komedie Kdo je tady ředitel? svým hereckým obsazením překonává filmovou předlohu

Jeviště Divadla Petra Bezruče v Ostravě se proměnilo v podnikovou zasedačku, kde se řešila důležitá otázka: Kdo je tady ředitel? Ale nebojte se změn, žádné se nekonají, to si jen tvůrci pozvali do svého repertoáru adaptaci filmové komedie Larse von Triera. Rozhodně nečekejte prvoplánovou taškařici, inscenace koketuje s chladným humorem severského typu, ale i s prvky jemné grotesky.

Lars von Trier je u nás znám spíše jako režisér vážnějších témat a rozhodně se nedá mluvit ve spojitosti s jeho osobou o mainstreamu. Ačkoli jeho tvorba ovlivnila režiséry a kameramany po celém světě, je víceméně znám spíše nadšenci severské tvorby. V Ostravě se jeho jméno již v rámci inscenací Divadla Petra Bezruče objevilo před devíti lety. Tehdy se tvůrci pustili do adaptace filmové předlohy Prolomit vlny. Úzkostný příběh Bess a Jana společně s komedií Kdo je tady ředitel? nabídl vzorek širokospektrální tvorby dánského režiséra.

Přes deset let starý filmový materiál nemá na české scéně premiéru. Velmi úspěšné zpracování se aktuálně stále hraje ve Švandově divadle v Praze, kde více než na textu stojí celá inscenace na výrazných hereckých osobnostech. Avšak s ohledem na předlohu je atmosféra celého představení diametrálně odlišná.

Naproti tomu Divadlo Petra Bezruče se s původním materiálem popasovalo s ostravskou surovostí a zanechalo v inscenaci dost prostoru pro pravé milovníky Trierovského smyslu pro humor. Ani nebylo třeba většího zásahu do původního scénáře, látka – tedy pracovní prostředí v IT společnosti – s lehkou úpravou svou nadčasovostí až zaráží.

Ale začneme hezky popořádku. Inscenace Kdo je tady ředitel? má velmi jednoduchou zápletku – máme zde manipulativního ředitele firmy, který před zaměstnanci jako ředitel nevystupuje, aby ho nenapadali a měli ho rádi. Najme si proto herce, aby roli ředitele sehrál. Nicméně jak už sami tušíte, bez komplikací a zápletek by hra skončila po dvou minutách. A tak po dobu více než dvou hodin jsou diváci svědky počátečního zauzlení herce Kristoffera, který hraje Velkého ředitele Svena E., a finálního rozuzlení, které dosavadní bizarnost ještě posílí.

Celý děj se odehrává v zasedačce u kulatého stolu, kde jsou si všichni rovni. Nebo si zas tak rovni nejsou? Postupné rozklíčování poukazuje na charaktery jednotlivců i skupiny až s děsivou aktuálností, jak lehce je člověk ovlivnitelný. A to bez ohledu na to, že celý pracovní tým vytváří spíše dojem panoptika IT světa.

Nicméně abychom se taky od Triera posunuli k českým, potažmo ostravským tvůrcům, všechna čest o zachování si vlastní identity. Každá z postav (bez výjimky trpící nějakou obsesí) si vytváří vlastní originální kopii své předlohy a vznikají tak nové charaktery, které v rámci divadelní adaptace fungují daleko lépe než v samotném filmu.

Zpočátku přehnaná teatrálnost herce Kristoffera s hereckou pomocí Lukáše Melníka vás postupně přestane otravovat a přistoupíte-li na jeho hru, bude vás bavit svou dokonalou mimikou. O tu v inscenaci plné zápletek není nouze. Strečink obličejových svalů se šíří jako lavina již s prvním problémem.

Ondřej Brett, který se opět ujímá jedné z hlavních rolí, si tentokrát vytáhl černého Petra. V úlisnosti a falešnosti svého chráněnce Ravna si své místo chvíli hledal, ale po přestávce dostala jeho postava správnou dávku všech příměsí ve správném poměru. S éterickou naivní něžností proplula inscenací Pavla Gajdošíková v kontrastu s kancelářskou šelmou Magdalénou Tkačíkovou. Ženské archetypy doplnila s mateřskou laskavostí Marcela Čapková, jejíž excelentní výkon v pletení se zúročí dle počtu repríz na konci zimy.

Velkou šestku zakládajících členů společnosti doplní tři muži – po deseti letech stále špatně dánsky mluvící Spencer v podání roztomilostí oplývajícího Milana Cimeráka, výbušný Michal Sedláček, u něhož doufám v dobrou úrazovou pojistku, a nakonec takový ten chlápek, co vás štve tím, že si pořád s něčím hraje, ale umí prezentovat a vlastně i mluvit na poradách, takže ho tolerujete a jste rádi, že to udělá za vás, tak to všechno splňuje Jakub Burýšek. V neposlední řadě přede mnou stojí dvě postavy – Islandčan Finnur nápadně podobný Norbertu Lichému a jeho překladatelka Markéta Matulová. Norbert Lichý dokázal, že hrát a bavit lidi se dá i v islandštině, a i přesto, že by jeho výkon postačil i bez překladu, Markéta Matulová doplňuje bizarního islandského ředitele s nonšalancí a bez skrupulí tlumočí jako by to dělala denně.

Režie Janky Ryšánek Schmiedtové, která si přizvala ke spolupráci dramaturgyni Kateřinu Menclerovou, dodala inscenaci tempo klapající v rytmu psaní na stroji. Obešla bych se sice bez salvy sprostých slov, ale kompenzace v podobě základní lekce z islandštiny stála za vyslechnutí mnoha pepných výrazů. Za velké plus považuji spolupráci s Vladivojnou La Chia, jejíž hudební produkce rozproudila elektronický svět správnou dávkou energie, aniž by se nad samotnou inscenací povyšovala.

Scéna Jaroslava Čermáka trochu připomíná kanceláře 90. let. Víceméně neurazí, ale ani inscenaci jinak zvlášť neposouvá nad rámec možností. Místy až zbytečně zaplněná scéna se mohla více inspirovat filmařským manifestem Dogma 95 a minimalizovat kulisy, které nemají využití.

Divadlo Petra Bezruče má v tuto chvíli druhou premiéru sezóny za sebou. Hledání ředitele dopadlo na výbornou. Nevťravý humor, nadčasovost a důraz na hereckou složku, která v ruku v ruce s textem dostává inscenaci do správného tempa, to vše vytváří z představení komedii bezručovského typu. Ačkoli sem doplula ze severních vod, chladnými vás nenechá, úsměvu se nevyhnete a pokud se nebudete chtít zamyslet nad kybernetickou anonymitou, určitě se alespoň dobře pobavíte.

Evelína Vaněk Síčová / Ostravan.cz / 25. 11. 2017